

HAKİMİN YARGILAMA FAALİYETİ SEBEBİYLE DEVLETE KARŞI AÇILAN TAZMİNAT DAVASINA İLİŞKİN YARGITAY BÜYÜK GENEL KURULUNUN BİR KARARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

*Doç. Dr. İbrahim AŞIK**

GİRİŞ

Hukuk Muhakemeleri Kanunu hâkimlerin hukuki sorumluluğunda önemli bazı değişiklikler getirmiştir. Bunlardan en önemlisi hâkimlerin yargısal faaliyetleri sebebiyle hukuki sorumlulukta birinci derecede devletin sorumluluğunun kabul edilmesi olmuştur. Sorumluluk sebeplerinde ise önemli bir değişiklik yapılmamış HUMK 573. maddesindeki sorumluluk sebepleri korunmuştur.

Hâkimlik teminatı hâkimlik mesleğinin objektif ve tarafsız olarak yürütülmesi bakımından ne kadar önemliyse hakimlerin hukuka aykırı eylemleriyle verdikleri zararın tazmin edilmesi de hukuk devleti açısından o kadar önemlidir¹. Ancak hakimlerin her kararından dolayı tazminat davası açılması gibi bir riskin bulunması yargılama faaliyetinin sağlıklı işleyişini engelleyebilecektir. İşte bu nedenle ve hakimlerin yürüttükleri yargısal faaliyetin önemi nedeniyle hakimlerin yargısal faaliyetlerinden dolayı tazminat sorum-

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ **Kılıçoğlu**, Ahmet M.; Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, AÜHFD 1973/XXX/1-4, s. 231; **Belgesay**, Emcet; Türk Hukukunda Hakim Hukuki Mesuliyeti, AÜHFD 1955/XII/3-4, s. 251; **Postacıoğlu**, İlhan E.; Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975, s. 69. Nitekim Roma Hukukunda da hakimin sorumluluğuna ilişkin kurallar bulunmaktaydı. Bu konuda bkz.: **Erdoğan**, Belgin; Roma Hukukunda Hakim Sorumluluğu, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul 2007, s. 103 vd.

luluğunu öngören kurallarda sorumluluk hallerinin kapsamı, içeriği² ve yargılama usulü bakımından farklılıklar getirilmiştir³.

Bu çalışmada hakimin hukuki sorumluluğuna ilişkin açılan tazminat davasında özellikle dava dilekçesinin unsurları bakımından Yargıtay Büyük Genel Kurulu kararı çerçevesinde değerlendirmelerde bulunulacaktır.

I. YARGITAY KARARININ ÖZETİ

Bahse konu olayda Yargıtay HGK ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yapmış bu karar temyiz edilmiş ve temyiz incelemesini Yargıtay Büyük Genel Kurulu yapmıştır. “Davacı, davalılardan İller Bankası AŞ ile aralarındaki eser sözleşmesinden doğan uyuşmazlık nedeniyle açmış olduğu davada verilen ilk hükmün Yargıtay 15.Hukuk Dairesi’nce kısmen bozulması kısmen temyiz itirazlarının reddi nedeniyle 51.518.286.000 TL alacağının kesin hüküm haline geldiğini, bu aşamadan sonra verilen hükümler gerek Özel Daire’ce gerekse Hukuk Genel Kurulu’nca bozulmuş ise de, kesin hüküm haline gelen bu alacağının hiçbir yargısal hükümle ortadan kaldırılamayacağını, ancak borçlu aleyhine giriştiği icra takibinde borçlu kurumun alacağın kesinleşmediğini ileri sürüp icra takibini durdurduğunu, bu nedenle hükmü veren Asliye Ticaret Mahkemesinden aldığı 05.05.2008 tarihli kesinleşme şerhine istinaden icra müdürlüğünce talebi üzerine borçlu Kuruma 13.05.2008 ve 17.06.2008 tarihli muhtıraların gönderildiğini, ne var ki borçlunun talebiyle aynı mahkemece 27.05.2008 tarihinde kesinleşme şerhinin tümünden kaldırılmasına karar verildiğini, akabinde borçlunun İcra Mahkemesinde şikayeti üzerine ihbar olunan İcra Mahkemesi Hakimlerince

² **Alangoya**, H. Yavuz/**Yıldırım**, Kamil/**Deren-Yıldırım**, Nevhis; Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009, s. 46; **Demir**, Mehmet; Hakime Hukuksal Sorumluluğu Nedeniyle Açılan Tazminat Davası, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003/3-4, s. 806.

³ Yargıtay da bir kararında buna şu şekilde işaret etmiştir: “Gerçekten hakimlerin hukuki sorumlulukları nedenine dayanan davalar özel usul ve müeyyidelere bağlanmadıkları takdirde ilgililerce kötüye kullanılarak Hakim hakkında red sebepleri ihdas edilmesi kolaylaşacak, adil sağlıklı sonuçların sağlanmasına hanel gelecektir. Bu itibarla söz konusu hükümler hem meydana gelecek zararlı durumu düzeltip tamir etmek hem de haksız davaları önlemek amacıyla kabul edilmiştir”. Yargıtay HGK 14.11.1970, 185-623: **Yüksel**, Kemalettin; Bankacılar Dergisi, Sayı 67, 2008, s. 108.

söz konusu muhtıraların hukuka aykırı olarak iptaline karar verildiğini ve bu kararların ihbar olunan Daire Başkan ve Üyelerince onandığını; kesinleşme şerhinin kaldırılması yönündeki belgeye dayanılarak takibin durdurulması ile ödeme istemine dair icra müdürlüğünce çıkarılan muhtıraların iptal edilmesine dair, ihbar olunan İcra Mahkemesi Hakimleri tarafından verilen Ankara 9.İcra Hukuk Mahkemesi'nin 19.10.2010 gün ve E.2008/766 K.2010/1039 sayılı kararı ve kararın onanmasına dair, ihbar olunan Yargıtay 12.Hukuk Dairesi Başkan ve Üyelerinin katıldıkları 21.06.2011 gün ve E.2011/158 K.2011/12925 sayılı onama kararının, yine ihbar olunan İcra Mahkemesi Hakimleri tarafından verilen Ankara 9. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 21.01.2009 gün ve E.2008/598 K.2009/33 sayılı kararı ve bu kararın onanması ile karar düzeltme isteminin reddine dair, ihbar olunan Yargıtay 12.Hukuk Dairesi Başkan ve Üyelerinin katıldıkları 10.07.2009 gün ve E.2009/8096 K.2009/15437, 25.022010 gün ve E.2009/22157 K.2010/4302 sayılı kararlarının ayrıca takibin durdurulmasına dair ara kararlarının yasaya aykırı olduğunu; dolayısıyla bu hukuksuzluğun tespit edilmesi için Türk Medeni Kanununun 25., 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 93/a, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 46 ve 47.maddeleri hükümleri çerçevesinde dava açma mecburiyeti doğduğunu ileri sürerek; alacağını almasına engel olarak kişilik haklarına saldıran davalıların bu saldırılarının hukuka aykırı olduğunun tespit edilmesini ve davalı Bankanın hukuka aykırı taleplerini yerine getiren hakimler nedeniyle Devletin sembolik olarak 1000 TL manevi tazminata mahkum edilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. ... Dava tarihinden önce yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun “Hakimin Sorumluluğu”nu düzenleyen ikinci ayrımının “Dava dilekçesi ve davanın ihbarı” başlığı altında düzenlenen 48.maddesinde “Tazminat davası dilekçesinde hangi sorumluluk sebebine dayanıldığı ve delilleri açıkça belirtilir; varsa belgeler de eklenir” hükmüne yer verilmiş, **anılan madde gerekçesinde; dilekçede, tahdidi olarak belirtilen sorumluluk nedenlerinden hangisine dayanıldığının, bunu ispat etmek için başvurulacak delillerin belirtileceği ve mevcut delillerin dilekçeye ekleneceği, davaya bakan mahkeme bu hususlarda eksiklik görürse, bu eksikliğin giderilmesi için ilgiliye süre vermeden, dilekçenin reddine karar vermesi gerektiği açıklanmıştır.** ... hakimlerin hukuki sorumluluğunda yargı yetkisinin özellikleri, öteden beri özel bir yargılama düzenininin

uygulanmasını zorunlu kılmıştır. ... tazminat davasına bakan mahkeme, dava dilekçesine iddia doğrultusunda eklenmiş bulunan belgelerin güvenilirliğini denetlemek zorundadır. Söz konusu denetimin yapılabilmesi ise, belgenin aslının veya bu mümkün değil ise aslına uygunluğu yetkili makam veya kişilerce onanmış örnek ya da kopyalarının dosyaya sunulmasına bağlıdır. Öte yandan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 48.maddesi; aynı Kanunun 46.maddesinde tahdidi olarak sayılan sorumluluk sebeplerinden hangisine dayanıldığıının dava dilekçesinde açıkça gösterilmesi gerektiğini haiz, amir hükmüdür. Buna göre, sorumluluk sebeplerinin dava dilekçesinde açıkça belirtilmemiş olması durumunda, yargılama merciinin usul hükümlerine göre ilgiliye ayrıca süre verme zorunluluğu bulunmadan, dava dilekçesinin reddine karar vermesi gerekir. ... 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 46.maddesinde sınırlı olarak sayılan sorumluluk nedenlerinden hangisine dayanıldığıının, açıkça ve belirgin olarak dava dilekçesinde gösterilmemiş olması usulü (şekli) bir noksanlık olup; kamu düzenine ilişkin olan bu hususun yargılama makamlarında resen göz önünde tutulması ve dava dilekçesinin usul bakımından reddine karar verilmesi gerekir. Diğer bir anlatımla; dava dilekçesinde, **46.maddede sınırlı olarak belirtilen sorumluluk nedenlerinden hangisine dayanıldığıının açıkça gösterilmesi, dava şartıdır.** ... dava dilekçesinde hangi sorumluluk sebebine dayanıldığıının açıkça belirtilmesi gereği, davanın görülebilirlik koşulu olarak, **özel bir dava şartı olarak öngörülmüştür.** ... Bu açıklamalar ışığında dava dilekçesi, içeriği ve ekleri incelendiğinde; öncelikle, iddianın dayanağını oluşturan Ankara Asliye 1.Ticaret Mahkemesi'nin 14.10.1999 gün ve E.1998/819 K.1999/519 sayılı kararı, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 13.04.2000 gün ve E: 1999/4966 K:2000/1772 sayılı bozma kararı, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 27.09.2000 gün ve E:2000/2852 K:2000/4116 sayılı karar düzeltme isteminin kabulü ve bozma kararı, Ankara Asliye 1. Ticaret Mahkemesi'nin 19.07.2001 gün ve E:2000/847 K:2001/643 sayılı kısmen direnme kararı ve bu dosyadan verilen 01.03.2001 tarihli ara kararı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 06.02.2002 gün ve E:2002/15-40 K:2002/49 sayılı kararı, Ankara Asliye 1. Ticaret Mahkemesince, 1999/819 E. 1999/519 K. sayılı dosyasından verilen 05.05.2008 tarihli "Kesinleşme Şerhi" kararı, aynı Mahkemenin 2005/163 E. 2005/319 K. sayılı dosyasından verdiği "Kesinleşme Şerhinin Kaldırılmasına" dair 27.05.2008 tarihli karar, Ankara 9. İcra

Hukuk Mahkemesi'nin 19.10.2010 gün ve E:2008/766 K:2010/1039 sayılı kararı, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 21.06.2011 gün ve E:2011/158 K:2011/12925 sayılı onama kararı, Ankara 9. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 21.01.2009 gün ve E:2008/598 K:2009/33 sayılı kararı, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 10.07.2009 gün ve E:2009/8096 K:2009/15437 sayılı onama kararı, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 25.02.2010 gün ve E:2009/22157 K:2010/4302 sayılı karar düzeltme isteminin reddi kararı, ihbar olunan hâkimlerin Ankara 9. İcra Mahkemesinin 2008/598 E. 2009/33 K. sayılı dosyasından verdikleri 03.06.2008, 01.07.2008 ve 07.07.2008 tarihli takibin durdurulması yönündeki taleplerin kabul ve reddine dair **ara kararları ve diğer belgelerin asılları dosyada bulunmamakta**, buna karşılık **dosyaya konulan fotokopilerinin de onaysız olduğu görülmektedir**. Yine, iddianın dayanaklarından Ankara 3. icra Müdürlüğü'nün 1999/6977 E.sayılı takip dosyası ile, bu takiple alakalı olarak iptal kararı verildiği belirtilen Ankara 12. İcra Hukuk Mahkemesinin 2002/505 E. sayılı dosyası ya da onaylı örneklerinin, dava dilekçesi ekinde ibraz edilmediği anlaşılmaktadır. Dava dilekçesinde ise; ... **6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 46. maddesinde sıralanan sorumluluk sebeplerinden hangisine dayanıldığı, açıkça belirtilmemiştir. Öyle ise, davacı tarafça dava dilekçesine eklenecek belgeler ile dilekçe içeriğinde özellikle mevcudiyeti aranan yasal zorunlulukların yerine getirildiğinden söz edilmesi olanaklı değildir. Hal böyle olunca; sorumluluk konusu olan davada yer alan ve iddianın dayanağını teşkil eden belgelerin onanmış suretlerinin dava dilekçesine eklenmediği; yine, dava ve iddianın dayanağını teşkil eden sorumluluk sebeplerinin de dava dilekçesinde açıkça gösterilmediği anlaşıldığından, eldeki tazminat davası dilekçesinin usulden reddine karar verilmesi gerekmiştir."**

Hukuk Genel Kurulu'nun ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği bu karar davacı tarafından temyiz edilmiş ve temyiz incelemesini Yargıtay Büyük Genel Kurulu yapmıştır. Yargıtay Büyük Genel Kurulu, "Dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bilgi ve belgelere, kurul kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, usul ve yasaya uygun olduğu tespit edilen Yargıtay Hukuk

Genel Kurulu'nun ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararın onanması gerekir.”⁴ gerekçesiyle temyiz talebini reddedip kararı onamıştır.

II. DEĞERLENDİRME

İnceleme konusu kararda hakimin hukuki sorumluluğu sebeplerine dayanılarak devlete karşı açılan tazminat davasında dava dilekçesinin kanunen aranan unsurlarında eksiklik bulunmasının sonuçları üzerinde durulmuştur. Biz de bu noktalar üzerinde değerlendirmeler yapacağız.

Öncelikle dava dilekçesinin unsurları bakımından 48.maddede ayrı bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu hükme göre, “Tazminat davası dilekçesinde hangi sorumluluk sebebine dayanıldığı ve delilleri açıkça belirtilir; varsa belgeler de eklenir.” Bu hüküm ile davacının dayandığı hukuki sebebi belirtmesi zorunluluğu da getirilmiştir. Hukuki sebebin belirtilmesi zorunluluğu istisnaen burada yer almaktadır. Her ne kadar 119.maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde de hukuki sebeplerin belirtilmesi gerektiği ifade edilmiş olsa da bunun zorunlu bir unsur olmadığı aynı maddenin ikinci fıkrası ve 33.maddeden anlaşılmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 48.maddesinin birinci fıkrasından anlaşıldığı üzere davacının sadece maddi vakıaları belirtmesi yetmeyecek aynı zamanda 46.maddede sayılan sorumluluk sebeplerinden hangisine dayandığını belirtmesi gerekecektir.

Karşılaştırma yapma imkanı bakımından 1086 sayılı HUMK'nun konuyu düzenleyen 575.maddesine bakmak yararlı olacaktır. Söz konusu hüküm şu şekildedir: “Mesuliyet ve tazminat davaları arzuhal itasiyle ikame olunur. İşbu arzuhalde iki tarafın isim ve şöhret ve sıfat ve mahalli ikameti ve sebebi şikayet olan davanın hulasasıyla cereyan eden muhakemenin ve verilen hüküm ve kararlarla ifa olunan muamelenin hulasaları ve tazminat davasının müstenidi olan esbap ile bunların delaili sübutiyesinin ve talep ve dava olunan zarar ve ziyanın neden ibaret olduğu yazılmak ve sebebi şikayet olan dava zabıtnamesiyle evrakı sübutiyesi ve şuhut pusulası işbu arzuhale merbuten verilmek lazımdır. Şeraiti mezkureden birini cami olmıyan arzuhal müddei isticvap olunmaksızın mahkeme kararıyla reddolunur.”

⁴ Yargıtay Büyük Genel Kurulu Kararı 21.01.2013 T, 2013/5 E., 2013/5 K.: **Saldırım**, Mustafa; Hakimin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Büyük Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları (2010-2014), Ankara 2014, s. 15-23.

Görüldüğü üzere, bu madde dava dilekçesinde bulunması gereken hususları saymış ve eksiklik bulunmasının yaptırımını da belirtmiştir. Dava dilekçesinde tarafların kimlikleri ve adresleri, şikâyet sebebi olan davanın özeti, o dava hakkında yapılan yargılama ve verilen karar ve hüküm, yapılan işlemlerin özeti, açılan tazminat davasının hangi sebebe dayandığı ve bunları ispata yarayacak delillerin ve tazminatın miktarı belirtilecektir. Belirtilen bu unsurlardan birisinin eksik olması durumunda hakim dilekçeyi davalıya tebliğ etmeden ve duruşma yapmadan dava dilekçesinin reddine karar verir⁵. Dava dilekçesinde bulunması gereken unsurlarda eksiklik olmasına rağmen dilekçe kabul edilmiş olsa bile HUMK 575.maddesinde öngörülen unsurlardaki eksiklik yargılamanın her aşamasında resen göz önünde tutulacaktır⁶.

1086 sayılı HUMK'nun 575.maddesinde bu konuda açık bir hüküm olmasına rağmen hakimin bazı eksikliklerde doğrudan dilekçenin reddine karar vermesinin doğru olmayacağını dahi belirten görüşler olmuştur. Bu konudaki görüşler özetle şu şekildedir:

HUMK muhakeme zaptının dilekçeye eklenmesi gerektiğini emretmekte ise de, muhakeme zaptı davacının elinde olmadığından, şikâyet konusu karar suretini dilekçeye eklemesi yeterli sayılmalıdır. Mahkeme, karar suretinden şikâyet konusu hakkında yeterli bilgi edinemezse, zaptın aynen veya onaylı bir suretinin gönderilmesini kararın verildiği mahkemeden ister⁷.

Sorumluluk sebebi olan dava dosyası içindeki belgelerin örneklerini çıkarmak güç ve masraflı bir iştir. Bu nedenle, tazminat davasına bakan mahkemenin, dava dosyasını ait olduğu mahkemeden istemesi ve dosya geldikten sonra davaya devam etmesi daha doğru olur. Özellikle, davacı sorumluluk konusu olan davada verilen kararın onanmış suretini dilekçesine

⁵ **Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder**; Medeni Usul Hukuku 21. Baskı, Ankara 2010; s. 845; **Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet**; Medeni Usul Hukuku 9. Bası, Ankara 2010, s. 155.

⁶ **Üstündağ, Saim**; Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000, s. 120; **Ermumcu, Osman**; 1086-6100-6110 Sayılı Kanunlara Göre Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2012, s.127; **Aydınalp, Sezai**; Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1997, s. 162.

⁷ **Belgesay, s. 306.**

eklemiş ve o dava dosyasındaki tutanakların tazminat davası için önemi yoksa, tazminat davasına bakan mahkemenin “dava tutanağının dilekçeye eklenmemiş olmasından dolayı” tazminat davası dilekçesinin reddine karar verememesi gerekir⁸.

⁸ **Kuru**, Baki; Hukuk Muhakemeleri Usulü, İstanbul 2001, C: VI, s. 5848. Ancak Yargıtay bunu katı bir şekilde uygulamıştır: “Taraflar arasındaki tazminat davasının yapılan incelemesi sonucunda ilk derece mahkemesi sıfatıyla Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nce; (... Davacı, 14. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde, A.Rıza ve Yılmaz aleyhine açtığı tazminat davasında, davalı hakimın yanlış bir kararla karşı tarafa fazladan 7.190,00.-TL vekalet ücreti ödemesine neden olduğunu belirterek 7.190,00.-TL’nin davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir. Davalı, mahkemece verilen kararın, davacı tarafça temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nce onanıp, karar düzeltme istemi de reddedilerek kesinleştiğini, kararın kesinleşmesini takiben davacının tanzih talebinde bulunduğunu, koşulları oluşmayan tanzih isteminin reddedildiği belirterek davanın reddine, 10.000,00.-TL. manevi tazminatın davacıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir. Hakimler aleyhine HUMK. 573-576. maddelerindeki koşullar oluştuğunda tazminat davası açılabilir. Ancak HUMK. 575. maddesi gereği davacının dava dilekçesine delillerini eklemesi, ayrıca davaya konu dava dosyası zabıtnamelerinin tasdikli bir örneğini eklemesi zorunludur. Bunları kapsamayan dava dilekçesinin reddi gerekir. Davacı, dava dilekçesine bir kısım belgeler eklemişse de bu belgeler arasında dava zabıtnamelerinin tasdikli örnekleri eklenmediği gibi davacının soyadının kararda Özar olarak geçtiği halde bu davada Özay soyadını kullanmış, ancak soyadı değişikliğinin yasal dayanağını oluşturan belgeyi de eklememiştir. Dairemizce, sehven dava dosyasının aslı celbedilmiş, davacı tarafça soyadı değişikliğine ait tasdiksiz ilam fotokopisi ibraz edilmiş ise de HUMK. 575. maddesinin açık hükmü gereği tüm belgelerin ve delillerin tasdikli örneği dava dilekçesine eklenmediğinden ve bu husus yargılamanın her aşamasında re’sen gözetileceğinden sonuca etkili görülmemiş ve dava dilekçesinin reddine dava usulden reddedildiğinden davacı aleyhine para cezası ve davalı lehine tazminata hükmedilmesine gerek görülmüştür. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin hükmüne yönelik temyiz dilekçesi incelendi: Dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bilgi ve belgelere, daire kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve özellikle 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 573 ve devamı maddelerinde düzenlenen sorumluluğa ilişkin hükümlerin istisnai ve kendine özgü kurallar olup, başvuru şeklinin açıkça düzenlenmesine; davacı başvurusunun bu hükümlere uygun bulunmamasına göre, usul ve yasaya uygun olduğu tespit edilen Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararın onanması gerekir.”HGK E. 2009/13-467, K. 2009/488, T. 11.11.2009; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

HUMK 575.maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde belirtilen unsurlardan birisinin eksik olması durumunda dava dilekçesinin reddedileceği açıkça belirtilmişken, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 48.maddesinde dava dilekçesinin unsurları belirtildikten sonra bunlarda bir eksiklik olması durumunda bunun sonucunun ne olacağı belirtilmemiştir. Esasen Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın 53.maddesinin ikinci fıkrasında "Tazminat davasını inceleyecek mahkeme, belirtilen hususlarda eksiklik görürse, eksikliğin giderilmesi için süre vermeden dilekçenin reddine karar verir"⁹ hükmü yer almaktaydı. Ancak tasarıda yer alan ikinci fıkra Adalet Komisyonu çalışmalarında tasarıdan çıkarılmıştır. Adalet Komisyonu bu hükmün tasarıdan çıkarılmasına ilişkin şu gerekçeyi belirtmiştir: "Dava dilekçesinde eksiklik bulunması durumunda **genel kural, bu eksikliklerin tamamlanabilmesi mümkün ise davacıya süre verilerek eksikliğin tamamlanması**, dilekçede süre verilerek giderilemeyecek mahiyette bir eksiklik var ise dilekçenin reddedilmesidir. **Bu durum, Tasarının 124 üncü maddesinde açıkça ifade edilmiştir**¹⁰. **Bu maddenin ikinci fıkrası incelendiğinde, dilekçenin reddine karar verilecek hususların zaten 124 üncü madde gereğince de dilekçenin reddini gerektiren sebepler olduğu anlaşılmaktadır**¹¹. **Bu tespit karşısında ikinci fıkra metinden çıkarılmıştır**"¹². Tasarıda yer alan bu kural Umar tarafından şu ifadelerle eleştirilmiştir: "Bu kural, adaleti çiğneyecek ölçüde sertti ve medeni yargılama usulü hukukumuzun temel ilkelerine uymamaktaydı. Çünkü temel ilke, yargıcın müphem ve eksikli gördüğü ifadeler bakımından re'sen ilgili taraftan ek açıklama isteyebilmesidir, delillerin tamamlanmasını isteyebilmesidir (HMK m. 31). Tasarıdaki f. II'nin bu temel ilkedden ayrılması, akla yakın bir gerek-

⁹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı, Ankara 2008, s. 17.

¹⁰ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124.maddesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun dava dilekçesinin içeriğini düzenleyen 119.maddesine tekabül etmektedir.

¹¹ Adalet Komisyonu'nun gerekçesinde dilekçenin reddi denilse de aslında kastedilen verilen süre içinde eksikliğin giderilmemesi durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesidir. Zira Adalet Komisyonu'nun atf yaptığı Tasarının 124, Kanunun 119.maddesinde dilekçenin reddinden söz edilmemektedir. Hatta HMK'nın hiçbir maddesinde "dava dilekçenin reddi" kavramı yer almamaktadır.

¹² Adalet Komisyonu Değişiklik gerekçesi için bkz.: **Budak**, Ali Cem; Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara 2014, s. 103.

çeye dayanmadıktan başka; sanki usulen devlete karşı açılan tazminat davasında, istemin kabul edilmesi olasılığı (dilekçede ifade eksikliği bahanesiyle) ‘gargaraya getirilmek’ isteniyor izlenimine yol açmakta idi. Bu nedenle, fıkranın tasarıdan çıkarılması yerinde olmuştur”¹³.

Belirtmiş olduğumuz bu hususlar çerçevesinde konu değerlendirildiğinde hakimin sorumluluğu sebeplerine dayanılarak devlete karşı açılan tazminat davasında dilekçenin unsurlarında eksiklik bulunduğu gerekçesiyle dilekçenin reddinin mümkün olmadığı sonucuna varmaktayız. Zira Kanunda bulunmayan bir yaptırımın uygulanması ve kişinin dava açmasının engellenmesi mümkün değildir. Böyle bir uygulama aynı zamanda Anayasal güvence altına alınmış olan hak arama özgürlüğüne (AY m. 36) de aykırıdır. Üstelik Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısında yer alan, ancak böyle bir sonucun ortaya çıkması istenmediği için Tasarıdan çıkarılan bir yaptırımın ortaya çıkarılması kesinlikle mümkün değildir ve doğru da değildir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 48.maddesinin hükümet gerekçesinde, dilekçede birinci fıkrada yer alan unsurlara ilişkin eksiklik bulunması halinde dilekçenin reddine karar verileceği ifadesinin halen yer alması Tasarıda sonradan değişiklik yapılması ve ikinci fıkranın Tasarıdan çıkarılmasından kaynaklanmaktadır. İşte bu nedenle madde gerekçelerinin, sonradan değiştirilen, eklenen veya çıkarılan hükümlerle birlikte ele alınması ve bu konuda değişiklik yapılmışsa değişiklik yapma gerekçesinin de ele alınarak sonuca ulaşılması gerekir. Aksi takdirde yanlış sonuçlara ulaşılması hatta kanun koyucunun amacına tamamen ters bir sonucuna ulaşılması tehlikesi söz konusu olabilir. Nitekim inceleme konusu olayda Yargıtay HGK ilk derece mahkemesi olarak yaptığı yargılamada bu yanlışlığa düşmüş ve maddenin hükümet gerekçesine dayanmıştır. Mahkeme bu gerekçeyi de kararına dayanak yapmış ve “**anılan madde gerekçesinde; dilekçede, tahdidi olarak belirtilen sorumluluk nedenlerinden hangisine dayanıldığıının, bunu ispat etmek için başvurulacak delillerin belirtileceği ve mevcut delillerin dilekçeye ekleneceği, davaya bakan mahkeme bu hususlarda eksiklik görürse, bu eksikliğin giderilmesi için ilgiliye süre vermeden, dilekçenin reddine karar vermesi gerektiği açıklanmıştır**” ifadelerini kullanarak dilekçeyi

¹³ Umar, Bilge; Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011, s. 174.

reddetmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay Büyük Genel Kurulu da bunu gözden kaçırmış ve kararı onamıştır.

HMK henüz tasarı halindeyken ve tasarıda yer alan dilekçenin reddine ilişkin ikinci fıkra hükmü tasarıdan çıkarılmamışken dahi bunun davanın reddi anlamına gelmediği ve bu nedenle dilekçenin reddi yerine bir süre verilmek suretiyle eksikliğin giderilmesinin sağlanmasının daha doğru olacağı ifade edilmiştir¹⁴.

Bu durumda hakimin sorumluluğu sebebiyle açılan tazminat davasında dava dilekçesinde eksiklik bulunmasının sonucu ne olacaktır?

Yukarıda da belirtildiği üzere söz konusu maddenin ikinci fıkrasının çıkarılmasına ilişkin Adalet Komisyonu gerekçesi bunu açıkça ifade etmiştir. Böyle bir durumda dilekçenin reddi yerine HMK'nun dava dilekçesinin içeriğini düzenleyen 119.maddenin uygulanmasını yeterli görmüştür.

HMK açısından hakimin sorumluluğu sebebiyle devlete karşı açılan tazminat davasında dava dilekçesinin unsurları bakımından ayrı düzenleme olarak hukuki sebebin belirtilmesi zorunluluğunun olduğunu, buna karşılık diğer unsurlar bakımından ise bir farklılık olmadığını belirtmek gerekir. Bununla hukuki sebebin gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Zira davacı 46.maddede sayılan sorumluluk sebeplerinden hangisine dayandığını belirtmek zorundadır (m. 48). Oysa diğer davalarda hukuki sebebin gösterilmemesi bir eksiklik olarak kabul edilmemektedir. Her ne kadar 119.maddede hukuki sebep dava dilekçesinin bir unsuru olarak belirtilse de gerek 119.maddenin ikinci fıkrası gerekse 33.madde sebebiyle hukuki sebebin belirtilmemesine bir yaptırım ön görülmediği anlaşılmaktadır.

Davacı dava dilekçesinde HMK 46.maddede belirtilen sorumluluk sebeplerinden birisini belirtmiş, ancak mahkeme yaptığı yargılamada dilekçede yapılan açıklamalardan veya dava dosyasındaki bilgi ve belgelerden olayda 46.maddedeki başka bir sebeple davacının talep sonucunun haklı olduğunu tespit ederse ne yapmalıdır? Bu soruyu soran Umar, talep sonu-

¹⁴ **Aksayoglu**, Necati; Görev ve Yetki, Hakimin Davaya Bakmaktan Yasaklı Olması ve Reddi, Hakimin Hukuki Sorumluluğu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi, İstanbul 2008, s. 93; **Duman**, İlker Hasan; Hukuk Muhakemeleri Yasası'nda Yargıcın Tazminat Sorumluluğu, TBB Dergisi 2011/96, s. 410.

cunun kabul edilmesinin varılması gereken zorunlu sonuç olduğunu ifade etmektedir. Zira medeni yargılama hukukunda temel ilke hakimin hukuku resen uygulamasıdır. Davacıyı haklı kılan maddi vakıaların belli bir doğrultuda gerçekleştiği dava dosyasına giren bilgilerden anlaşılıyorsa hakim hukukun istediği kararı verir¹⁵.

Kanaatimizce de önemli olan davacının dava dilekçesinde 46.maddede belirtilen sorumluluk sebeplerinden hangisine dayandığını göstermiş olmasıdır. Ancak bunun yanlış gösterilmiş olması tek başına ret sebebi oluşturmaz. Hatta bu durumda hakimin davacıya süre vererek doğru sebebi göstermesini istemesi de mümkün değildir. Hakimin uygulanacak olan sorumluluk sebebini kendisinin tespit etmesi gerekir. Zira hakim Türk hukukunu resen uygular (m. 33).

Davacının delillerini belirtmesi ve elinde bulunan delillerini dilekçeye eklemesi bakımından diğer davalardan bir farklılık yoktur. HMK 119. maddenin gerekçesinde, davacının ileri sürdüğü vakıaların hangi delillerle ispat edileceğinin belirtilmesi zorunluluğu ifade edilmektedir¹⁶.

Delillerin dava dilekçesinde belirtilmemiş olmasının sonucu 119.maddenin ikinci fıkrasında gösterilmemiştir. Ancak bu konuda 121. maddenin dikkate alınması gerekir. Bahse konu maddeye göre, dava dilekçesinde gösterilen ve davacının elinde bulunan belgelerin asıllarıyla birlikte harç ve vergiye tabi olmaksızın davalı sayısından bir fazla düzenlenmiş örneklerinin veya sadece örneklerinin dilekçeye eklenerek, mahkemeye verilmesi ve başka yerlerden getirtilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayıcı açıklamanın dilekçede yer alması zorunludur. Buna uymamanın sonucu 140. maddenin beşinci fıkrasında belirtilmiştir. Delillerin süresi içinde mahkemeye getirilmemesi halinde hâkimin bu delili incelememesi gerekir. Mahkeme bu durumda geç getirilen delilleri dikkate almaksızın gerekirse ispat yükü kuralını da dikkate alarak uyuşmazlık hakkında karar vermek zorundadır¹⁷.

¹⁵ Umar, s. 174.

¹⁶ Yılmaz, Ejder; Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri, ABD 2011/2, s. 234.

¹⁷ Schilken, Eberhard; Medeni Yargılamada Hakimin Rolü, Çeviren: Deren-Yıldırım, Nevhis, İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku s. 57.

Davacının genel ifadelerle delillerini belirtmesi yeterli olmayıp hangi delillere dayandığını dava dilekçesinde belirtmesi gerekir¹⁸. Bu unsuru tamamlayan düzenleme 194. maddede yer almaktadır. Buna göre, taraflar dayandıkları vakıaları, ispata elverişli bir şekilde somutlaştırmalıdır¹⁹. Somutlaştırma taraflar için bir yüküdür, bunu yerine getirmeyen taraf sonuçlarına katlanacaktır. Ancak bunun eksikliği halinde süre verilmesi ve tamamlanmaması halinde de davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi mümkün değildir. "... Mahkemece davacının dava dilekçesinde HMK'nun 194 üncü maddesinde öngörülen somutlaştırma yükünü yerine getirmediği veya yetirince yerine getirmediği durumlarda davanın açılmamış sayılmasına karar verileceğine dair bir kanun hükmü bulunmadığı gözetilmeden, mahkemenin kanısına göre eksik addedilen bu husus nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi isabetsizdir"²⁰.

Özellikle delillerin gösterilmesi (m. 119/1-f) ile delillerin sunulması (m. 140/1), yani mahkemeye getirilmesinin birbirinden ayrılması gerekir. Dava dilekçesinde davacının delillerini göstermesi ve kural olarak belge niteliğindeki delillerini dilekçesine eklemesi gerekir, davacının kural olarak dava dilekçesinde göstermediği delili sonradan göstermesi ve bunun mahkeme tarafından incelenmesi mümkün değildir. Bu nedenle dilekçesinde delillerini bildirmeyen davacıya, delillerini bildirmesi için 119. maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre süre verilemez. Ancak davacı, dava dilekçesinde gösterdiği delili mahkemeye sunmamışsa, dilekçede belirtilen o delilin ne zaman mahkemeye sunulacağı 140. maddenin beşinci fıkrasında gösterilmiştir. Bu aşamada da hâkimin verdiği sürede delil mahkemeye ibraz edilmemişse o delile dayanılmaktan vazgeçilmiş sayılır. Mahkemenin delili getirmesi, kural olarak buna aracılık etmesi söz konusu değildir, taraf kendisi delilini getirir.

¹⁸ **Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammet; Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013, s. 506; **Karsh**, s.489; **Yılmaz**, Ramazan; HMK Uyarınca Tüm Delillerin Dava veya Cevap Dilekçesinde Gösterilmesi ve Eklenmesinin Zorunlu Olup Olmadığı, İBD 2012/5, s. 263.

¹⁹ **Karsh**, s. 489; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 506.

²⁰ 19. HD, 22.01.2013, 14885/1040: **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 511, dn. 16.

Sadece tarafın kendi elde edemeyeceği deliller bakımından bunun belirtilmesi ve bunların mahkeme aracılığıyla getirilmesi mümkündür²¹.

HUMK'daki düzenlemeler bakımından bahse konu tazminat davasına ilişkin dava dilekçesinin genel hükümler çerçevesinde açılacak davalardaki dava dilekçelerinden farklı olmadığı, HUMK 179.maddede belirtilen dava dilekçesinin koşullarına bu davalarda da uyulması zorunluluğunun olduğu, sadece bunlara uymamanın yaptırımının ağırlaştırıldığı ifade edilmiştir²². Bu doğrudur, zira HUMK sisteminde dava dilekçesindeki eksiklikleri hakim resen dikkate alamamaktaydı, bunun ilk itiraz olarak ileri sürülmesi gerekmekteydi (HUMK m. 187/I-7). Buna karşılık hakime karşı açılan tazminat davasında, davanın açıldığı mahkemenin hakiminin dava dilekçesindeki eksiklikleri resen dikkate alması ve eksiklik varsa dilekçenin reddine karar vermesi gerektiğine ilişkin ayrı bir hüküm sevk edilmişti (HUMK m. 575).

Hukuk Muhakemeleri Kanunu sisteminde ise tüm davalar bakımından dava dilekçesinin unsurları 119.maddenin ikinci fıkrasında, belirtilen eksikliklerin bulunması durumunda bunları hakim resen dikkate alacağını ve eksikliklerin giderilmesi için bir haftalık kesin süre vereceği, bu süre içinde de eksikliğin giderilmemesi durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar vereceği belirtildiğinden bu konuda HUMK dönemindeki gibi sakıncalı bir durumun ortaya çıkması söz konusu olmayacaktır. HUMK 575.maddesinde sayılan unsurların eksikliği halinde dava dilekçesinin reddine karar verilmesini öngören hükmün diğer davalar bakımından dava dilekçesindeki eksikliklerin hakim tarafından resen dikkate alınmaması, ancak bunların ilk itiraz olarak davalı tarafından ileri sürülmesinin mümkün olmasına bağlı olduğunu düşünüyoruz. HMK'da ise bunlar ilk itiraz olmaktan çıkarıldığı, hakim zorunlu unsurları resen dikkate alması gerektiği kabul edildiğinden dilekçenin reddine karar verilmesi kuralı getirilmemiştir. Aslında daha doğru bir ifade ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısında bu hükme yer verilmişken, Adalet Komisyonu görüşmeleri sırasında dava dilekçesinin unsurlarını düzenleyen maddenin bu konuda da yeterli olacağı gerekçesiyle söz konusu hüküm, tasarı metninden çıkarılmıştır.

²¹ Killias, Laurent; Berner Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung Band II, Bern 2012, s. 2242.

²² Aydınalp, Sezai; Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1997, s. 160.

Ayrıca HUMK sisteminde dava doğrudan hakime karşı açılmaktaydı. Bu nedenle Kanun, şekle uygun olmayan bir tazminat davasıyla hemen hakimin tedirgin edilmesini istememiş, bunu önlemek istemiştir²³. Buna karşılık HMK'ya göre dava devlet aleyhine açılacaktır. Dolayısıyla doğrudan hakimin tedirgin edilmesi de söz konusu değildir.

Kararda belgelerin aslının eklenmemiş olması da dilekçenin reddine bir gerekçe olarak ileri sürülmektedir. Oysa bu konuda 48.maddede tam bir açıklık yoktur. Konuya ilişkin HMK 216.maddesinin birinci fıkrası hükmünün dikkate alınması ve buna göre işlem yapılması gerekir²⁴. Bu hükme göre, “Belgenin sadece örneğinin mahkemeye verildiği durumlarda, mahkeme kendiliğinden veya taraflardan birinin talebi üzerine belgenin aslının verilmesini de isteyebilir”. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise mahkeme tarafından gerektiğinde bunun istenmesi üzerine taraflar, üçüncü kişiler veya resmi makamlar bakımından bunun bir zorunluluk olduğu açıkça ifade edilmiştir. Belgeyi ibraz etmemenin sonucu ise 220.maddede belirtilmiştir. Dolayısıyla burada da aynı şekilde hareket edilmesi gerekir.

Ayrıca Yargıtay kararında “dava dilekçesinde, **46.maddede sınırlı olarak belirtilen sorumluluk nedenlerinden hangisine dayanıldığıının açıkça gösterilmesi, dava şartıdır**. ... dava dilekçesinde hangi sorumluluk sebebine dayanıldığıının açıkça belirtilmesi gereği, davanın görülebilirlik koşulu olarak, **özel bir dava şartı olarak öngörülmüştür.**” denilerek dilekçenin unsurları özel bir dava şartı kabul edilmiştir. Kanaatimizce bu hususların özel dava şartı kabul edilmesi de mümkün değildir. Niteliğine daha uygun olması sebebiyle dava dilekçesinin içeriğini düzenleyen 119.maddeye göre

²³ Postacıoğlu, s. 75; Üstündağ, s. 121; Kılıçoğlu, s. 258.

²⁴ Yargıtay'ın başka bir kararı sebebiyle Karşı da bu hususu şu ifadelerle doğru bulmadığını ifade etmiştir: “... karardan anlaşıldığı kadarıyla, davacı taraf dava dilekçesi ekinde iddiasıyla ilgili ve dayanak olan belgelerin fotokopilerini eklemiştir. Bu husus yeni HMK m.194 çerçevesinde iddianın somutlaştırılması için de yeterli sayılabilir. Bunların onaylanmaması ve bu belgelerin her sayfasında, onaylayanın adı ve soyadı, unvanı, onay tarihi ve mahkeme mührünün bulunmaması davanın red sebebi olmaması gerekirdi. Çünkü karşı tarafın kendisini savunabilmesi ve hakimin ihtilafı anlayabilmesi için dava dilekçesi ile birlikte ekli bu belgeler iddiayı ortaya koymak için yeterlidir. İddianın somutlaştırılması da bunun için gereklidir. Onun için karara bu yönüyle katılmıyoruz.” Karşı, s. 202-204.

işlem yapılması daha doğru olacaktır. Ayrıca dava dilekçesinin 48.maddede belirtilen unsurları özel dava şartı kabul edildiğinde de yine Yargıtay'ın ulaştığı sonuca ulaşamayacaktır. Zira dava şartı eksikliğinin bulunması durumunda nasıl hareket edilmesi gerektiği 115.maddenin ikinci fıkrasında şu şekilde belirtilmiştir: “Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder.” Dolayısıyla dava şartı kabul edilse dahi hemen davanın reddedilmesi mümkün olmayacaktır.

Yukarıda belirtilen hususlara ve kanunda açıkça bu yönde bir hüküm olmamasına rağmen gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında 48.maddede belirtilen hususların bulunmaması durumunda dava dilekçesinin reddedileceği yönünde görüşler mevcuttur²⁵. Bunun sebebinin HUMK 575.maddesinde ve HMK Tasarısının 53.maddesinin ikinci fıkrasında yer alıp sonradan Adalet Komisyonu'nda tasarıdan çıkarılan ifade olduğunu, bunların zihinlerde yer etmesi sebebiyle yanılıya yol açtığını düşünüyoruz.

Ancak bu konuda 119.maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre bu eksikliğin giderilmesi için bir haftalık süre verilmesi gerektiğini belirtenler de olmuştur²⁶.

Aslında şekli sebeplerle dilekçenin reddedilmesi kanun koyucunun amaçladığı gelişi güzel dava açılmasını önleme amacına da tam olarak hizmet etmeyecektir. Zira dilekçe usulüne uygun düzenlenmemiş olduğu için reddedilirse, davacı bu eksikliklerini tamamlayarak aynı davayı tekrar açabilir²⁷. Ayrıca bu durum usuli bir sebep olduğu için davacı kanunda öngörülen para cezasına çarptırılmayacaktır²⁸. Kanun koyucu davanın esastan

²⁵ **Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder**; Medeni Usul Hukuku, 24. Baskı, Ankara 2013, s. 771; **Pekcanitez/Atalay/Özkes, s. 226**; **Karslı, Abdurrahim**; Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2012, s. 201; **Sungurtekin Özkan, Meral**; Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013, s. 58, dn. 16.

²⁶ **Yılmaz, Ejder**; Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012, s. 487; **Görgün, L. Şanal**; Medeni Usul Hukuku, Ankara 2014, s. 47.

²⁷ **Belgesay, s. 305**; **Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 49**.

²⁸ **Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 49**.

reddedilmesi durumunda davacıya para cezası öngörmüştür ve bu yaptırımla hakimlerin yargılama faaliyeti sebebiyle tazminat davasının gelişi güzel açılmasını önlemek istemiştir. Belirttiğimiz durumda ise zaten para cezası söz konusu olmayacak ve aynı dava tekrar açılabilecektir. Dolayısıyla dilekçenin reddinin böyle bir amaca hizmet ettiğini kabul etmek mümkün değildir.

Bunun yanında giderilmesi mümkün olan ve kanunda da esasen bu şekilde bir yaptırım öngörülmemesine rağmen dilekçenin reddedilmesi yargıya olan güvenin zedelenmesine, adeta hakimlerin sorumluluğu sebebiyle tazminat davasının işletilmek istenmediği gibi bir algının oluşmasına yol açabilecektir²⁹.

SONUÇ

Hakimlerin yargılama faaliyeti sebebiyle devlete karşı tazminat davası açılabilecek sebepler Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 46.maddesinde sınırlı bir şekilde sayılmıştır. Hakimlerin sorumluluğu sebeplerinin sınırlı nitelikte sayılması hakimlik teminatı ve yargılama faaliyetinin sağlıklı işlemesi bakımından önemlidir. Ayrıca hakimlerin sorumluluk sebeplerine dayanılarak açılan tazminat davalarında, bu davanın özelliği sebebiyle farklı bazı yargılama kurallarının getirilmesi de mümkündür ve bu kabul edilebilir bir husustur. Bu kapsamda olmak üzere 46.maddede sayılan sebeplerden birisine dayanılarak devlete karşı tazminat davası açıldığında, mahkemenin davayı ilgili hakime resen ihbar edeceği belirtilmiştir (m. 48/2).

Bu konuda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 575.maddesinde dava dilekçesinde belirtilmesi gereken hususlara ilişkin daha ayrıntılı bir düzenleme yer almaktaydı ve bunun eksikliğinde de dava dilekçesinin reddedileceği belirtilmekteydi. Ancak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 48.maddesinde böyle bir sonuç öngörülmemiştir. Hatta bu

²⁹ HMK Tasarısının 53.maddesinin ikinci fıkrasında (HMK m.48/2'ye tekabül etmektedir) yer alan "Tazminat davasını inceleyecek mahkeme, belirtilen hususlarda eksiklik görürse, eksikliğin giderilmesi için süre vermeden dilekçenin reddine karar verir" ifadesini eleştiren Umar da aynı yönde görüş beyan etmiştir. Hatta Umar bunun kanunda yer alması durumunda bile böyle bir izlenimin ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir. Bkz.: **Umar**, s. 174.

konuda Tasarı metninde yer alan hüküm Adalet Komisyonu çalışmalarında tasarıdan çıkarılmış ve bu konudaki genel düzenleme mahiyetindeki 119.maddenin uygulanmasının yeterli olacağı gerekçede ifade edilmiştir.

Ancak Yargıtay yukarıda ele aldığımız kararda dava dilekçesindeki unsurların eksikliği sebebiyle dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. Medeni yargılama hukuku sistemimizde dava dilekçesinin reddi şeklinde bir kurum bulunmamaktadır. Dava dilekçesinin reddinin usuli bir karar olduğu, dolayısıyla eksiklik giderildiğinde aynı davanın tekrar açılabileceği konusunda tereddüt yoktur. Ancak kanunda bu şekilde bir kavram ve kurum düzenlenmemiştir. Dava dilekçesinin reddi Harçlar Kanunu'nda yer alan dava dilekçesinin işleme konmamasına benzemektedir. Bu husus Harçlar Kanunu 16.maddesinin üçüncü fıkrasında şu şekilde ifade edilmiştir: “Değer tayini mümkün olan hallerde dava dilekçelerinde değer gösterilmesi mecburidir. Gösterilmemişse davacıya tesbit ettirilir. Tesbitten kaçınma halinde, dava dilekçesi muameleye konmaz.”

Kanun hükümleri zorlanarak kanunda yer almayan bir yaptırımın ortaya çıkarılması hukuka olan güveni zedeleyecektir. Üstelik hakim sorumluluğu sebebiyle devlete karşı açılan bir tazminat davası söz konusu olduğunda bu husus daha bir önem arz edecektir. Zira toplum vicdanında bu tür davaların ört-bas edildiği, üzerine gidilmediği gibi izlenimlerin oluşması tehlikesi vardır. Böyle bir izlenimin oluşmaması için bu konudaki kanun hükümlerinin uygulanmasında daha dikkatli davranılmalıdır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere bu konuda Adalet Komisyonu değişiklik gerekçesinin dikkatlice okunması durumunda hiçbir sorun ve tereddütün yaşanması söz konusu olmayacaktır. Zira söz konusu gerekçede hakim sorumluluğu sebebiyle açılan tazminat davasının dilekçesinde eksiklik bulunması durumunda dava dilekçesinin içeriğini düzenleyen 119.maddesinin uygulanması gerektiği açıkça ifade edilmiştir.

Kaynakça

- Aksayoglu**, Necati; Görev ve Yetki, Hakimin Davaya Bakmaktan Yasaklı Olması ve Reddi, Hakimin Hukuki Sorumluluğu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi, İstanbul 2008.
- Alangoya**, H. Yavuz/**Yıldırım**, Kamil/**Deren-Yıldırım**, Nevhis; Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009.
- Aydinalp**, Sezai; Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1997.
- Budak**, Ali Cem; Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara 2014.
- Aydinalp**, Sezai; Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1997.
- Belgesay**, Emcet; Türk Hukukunda Hakimin Hukuki Mesuliyeti, AÜHFD 1955/XII/3-4.
- Demir**, Mehmet; Hakime Hukuksal Sorumluluğu Nedeniyle Açılan Tazminat Davası, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003/3-4.
- Duman**, İlker Hasan; Hukuk Muhakemeleri Yasası'nda Yargıcın Tazminat Sorumluluğu, TBB Dergisi 2011/96.
- Erdoğan**, Belgin; Roma Hukukunda Hakimin Sorumluluğu, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul 2007.
- Ermumcu**, Osman; 1086-6100-6110 Sayılı Kanunlara Göre Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2012.
- Görgün**, L. Şanal; Medeni Usul Hukuku, Ankara 2014.
- Karlı**, Abdurrahim; Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2012.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.; Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, AÜHFD 1973/XXX/1-4.
- Killias**, Laurent; Berner Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung Band II, Bern 2012.
- Kuru**, Baki; Hukuk Muhakemeleri Usulü, İstanbul 2001, C: VI.

- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder;** Medeni Usul Hukuku, 24. Baskı, Ankara 2013.
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder;** Medeni Usul Hukuku 21. Baskı, Ankara 2010.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet;** Medeni Usul Hukuku, 14. Bası Ankara 2013.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet;** Medeni Usul Hukuku 9. Bası, Ankara 2010.
- Postacıoğlu, İlhan E.;** Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975.
- Saldırım, Mustafa;** Hakimin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Büyük Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları (2010-2014), Ankara 2014.
- Schilken, Eberhard;** Medeni Yargılamada Hakimin Rolü, Çeviren: Deren-Yıldırım, Nevhis, İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku.
- Sungurtekin Özkan, Meral;** Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013.
- Umar, Bilge;** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.
- Üstündağ, Saim;** Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000.
- Yılmaz, Ejder;** Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri, ABD 2011/2.
- Yılmaz, Ejder;** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012, (Şerh).
- Yılmaz, Ramazan;** HMK Uyarınca Tüm Delillerin Dava veya Cevap Dilekçesinde Gösterilmesi ve Eklenmesinin Zorunlu Olup Olmadığı, İBD 2012/5.
- Yüksel, Kemalettin;** Bankacılar Dergisi, Sayı 67, 2008.